

Research Paper

Identifying Sports' Capacities to Iran's Cultural Diplomacy Development*

Kiyumars Moladoost

10.22034/CDRJ.2024.473389.1015

MA, Cultural Affairs Management, Islamic Azad University, Central Tehran Branch, Iran (Corresponding Author)
k.moladoost@gmail.com 0000-0001-9908-3675

Amir masoud Amir mazaheri

Associate Professor, faculty Members of Social Sciences Department, Islamic Azad University, Central Tehran Branch, Iran
a.amirmazaheri@gmail.com 0000-0002-7652-7058

Ali Pezhhan

Assistant Professor of Demography, Faculty of Social Sciences and Media. Islamic Azad University, Central Tehran Branch
pezhhan_ali@yahoo.com 0000-0002-5992-2857

ABSTRACT

Sports serve a multitude of purposes and capacities in enhancing culture. In strategic planning, policymakers can utilize these competencies. This research pursues the goal of Identifying Sports' Capacities to Iran's Cultural Development. This analytical-descriptive research is developmental in purpose. The study's statistical population comprised sports experts using Cochran's formula of 384 individuals. The data collection tool is a researcher-made questionnaire, and SPSS software version 23 was used for analysis. For face validity, the opinions of experts were used. The questionnaire was distributed among 34 individuals to validate its reliability. Cronbach's alpha coefficient was 0.96 for the entire questionnaire.

The development of Iranian culture is dependent upon sports' capacity and capabilities. Political (3.522), economic (2.874), social (2.565), cultural (2.759), and resource (2.964) are the mean components of exercise capacity and capabilities, respectively. The relationship between the variables of capacities, culture, and resources and the dependent variable is intense, whereas these for politics, economics, and society is moderate.

The capacity and abilities of sports provide them with the essential power to enhance Iranian culture; consequently, it is obligatory to utilize them.

Received: 2024-04-18
Accepted: 2024-06-05

Keywords:

Iranian sports capacity, Iranian sports abilities, Sports power, Iranian culture.

*. The contents of the Journal reflect the thoughts and views of the authors, and the Journal is not responsible for this.

<https://cdrij.icro.ir>

شناسایی ظرفیت‌های ورزش برای توسعه دیپلماسی فرهنگی کشور*

doi 10.22034/CDRJ.2024.473389.1015

کیومرث مولادوست

کارشناس ارشد مدیریت امور فرهنگی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی، تهران، ایران (نویسنده مسئول)

k.moladoost@gmail.com

0000-0001-9908-3675

امیرمسعود امیرمظاهری

دانشیار گروه علوم اجتماعی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی، تهران، ایران

a.amirmazaheri@gmail.com

0000-0002-7652-7058

علی پژهان

استادیار جمعیت‌شناسی دانشکده علوم اجتماعی و رسانه، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی، تهران، ایران

pezhhan_ali@yahoo.com

0000-0002-5992-2857

چکیده

ورزش کارکردها و قابلیت‌های بسیار زیادی در بهبود و توسعه فرهنگ ایرانی دارد و سیاست‌گذاران می‌توانند در برنامه‌های راهبردی از این ظرفیت‌ها استفاده کنند. هدف از این پژوهش شناسایی ظرفیت‌های ورزش برای توسعه فرهنگی کشور است و روش انجام این پژوهش تحلیلی - توصیفی با هدف توسعه‌ای است. جامعه آماری شامل صاحب‌نظران ورزشی است که با توجه به نامحدود بودن جامعه آماری و مطابق فرمول کوکران، تعداد ۳۸۴ نفر به صورت هدفمند انتخاب شدند. ابزار جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه محقق‌ساخته است. برای تحلیل از نرم‌افزار SPSS23 استفاده شده است. ضریب آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه ۰/۹۶ به دست آمد. براساس نتایج به دست آمده، ورزش از ظرفیت‌ها و قابلیت‌های لازم در توسعه فرهنگ ایرانی برخوردار است. بر همین اساس میانگین مؤلفه‌های ظرفیت و قابلیت‌های ورزش، سیاسی (۳/۵۲۲)، اقتصادی (۲/۸۷۴)، اجتماعی (۲/۵۶۵)، فرهنگی (۲/۷۵۹) و منابع (۲/۹۶۴) است. برآورد ضریب همبستگی پیرسون، نوع ارتباط بین متغیرهای مستقل (سیاسی (۰/۵۰۶)، اقتصادی (۰/۵۹۴)، اجتماعی (۰/۵۰۶)، فرهنگی (۰/۶۴۹) و منابع (۰/۶۹۳)) و متغیر وابسته (توسعه فرهنگ ایرانی) را مستقیم و مثبت نشان داد. شدت رابطه بین متغیرهای ظرفیت‌های فرهنگی و منابع با متغیر وابسته از نوع رابطه قوی بوده و متغیرهای سیاسی، اقتصادی و اجتماعی متوسط است. بدین ترتیب ظرفیت و قابلیت‌های ورزش قدرت لازم را برای توسعه و بهبود فرهنگ ایرانی به دست می‌دهد؛ از این رو استفاده از تمامی ظرفیت‌های ورزش امری ضروری و الزام‌آور در مسیر توسعه کشور است.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۱/۳۰

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۳/۱۶

واژگان کلیدی:

ظرفیت ورزش کشور،

قابلیت‌های ورزش کشور،

قدرت ورزش، فرهنگ

ایرانی.

* مطالب مندرج در فصلنامه میبایست اندیشه‌ها و دیدگاه‌های نویسندگان است و از این بابت مسئولیتی متوجه فصلنامه نیست.

<https://cdrij.icro.ir>

مقدمه

ورزش از دیرباز ابزاری قدرتمند برای ارتقای تنوع و توسعه فرهنگی بوده است. صاحب‌نظران متعدد از ابعاد مختلف، ظرفیت ورزش در توسعه فرهنگی را مورد مطالعه و بررسی قرار داده‌اند. بسیاری از مطالعات بر نقش ورزش همچون رسانه‌ای قدرتمند در تغییرات اجتماعی و اقتصادی تأکید کرده‌اند (سینگ^۱، ۲۰۱۶). ورزش هر جامعه انعکاس‌دهنده فرهنگ آن جامعه است (خدادادکاشی و عباسی، ۱۳۹۷). ورزش این قابلیت را دارد که در بیشتر مقوله‌های سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و علمی ایفای نقش کند و در جهان کنونی کمتر پدیده‌ای را می‌توان یافت که از چنین ویژگی و قابلیت برخوردار باشد (شیلدس^۲ و همکاران، ۲۰۱۵).

با توجه به همگرایی و وابستگی متقابل ورزش و فرهنگ، ظرفیت‌های ورزش برای توسعه فرهنگی قابل توجه است (ژو و هوانگ^۳، ۲۰۱۷). ورزش بخشی از فرهنگ است و بین آن دو رابطه مستقیم وجود دارد؛ به طوری که شناخت ورزش بدون آگاهی از ارزش و کیفیت ریشه‌های فرهنگی جامعه امکان‌پذیر نیست (شهبازی و همکاران، ۱۴۰۰: ۶۱). ورزش به عنوان نماینده بخشی از فرهنگ هر کشور می‌تواند در پُرکردن شکاف‌های فرهنگی، حل تعارض و آموزش انسجام اجتماعی، بردباری و یکپارچگی به ایفای نقش پردازد (ژانگ^۴ و ژانگ، ۲۰۱۵)؛ با این حال بهره‌گیری کامل از نمود فرهنگی و ارزش‌های ورزش در توسعه فرهنگی، مستلزم درک ظرفیت‌های ویژه‌ای است که ورزش در فراتر رفتن از موانع فرهنگی دارد.

رویدادهای ورزشی بین‌المللی، فرصت بزرگی برای کشور میزبان است تا قدرت نرم خود را به دست آورد و نفوذش را در مقابل تماشاچیان بی‌نظیر در سراسر جهان گسترش دهد (لروکس^۵، ۲۰۲۲). گریکس^۶ (۲۰۱۳: ۲۰) نقش و اثرگذاری ورزش در روابط بین‌الملل را

1. Singh
2. Shields
3. Zhou & Huang
4. Zhang
5. Leroux
6. Grix

«صدای رسای یک ملت»، «نقش کمکی و مکمل برای سیاست خارجی»، «فرصت و ظرفیتی مهم برای دیپلماسی عمومی»، «منبعی برای قدرت نرم» و «بالا بردن قدرت مانور و انعطاف‌پذیری در روابط دیپلماتیک» می‌داند (هادیان جزمی و کریمی، ۱۴۰۱: ۲۶۱). ورزش کارکردها و قابلیت‌های بسیار زیادی در بهبود و توسعه فرهنگ ایرانی دارد؛ از این رو سیاست‌گذاران و مدیران فرهنگی کشور به‌ویژه مدیران فرهنگی سازمان‌های ورزشی باید از ظرفیت‌های ورزش برای توسعه کشور در ابعاد اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی استفاده کنند.

رویدادهای ورزشی سستی نیز نقش مهمی در رشد روحيات و احساسات یک ملت، پاسخ‌گویی به نیازهای عاطفی مردم و تقویت انسجام ملی ایفا می‌کنند (وانگ، ۲۰۱۶). از سوی دیگر ورزش خود مقوله‌ای فرهنگی است و تعامل بین فرهنگ و ورزش دوسویه است. همگامی قدرت نهانی فرهنگ و قدرت آشکار ورزش برای توسعه هم بسیار مهم و اساسی است.

به‌رغم تأثیر قابل توجه ورزش بر ارتقای درک و هماهنگی فرهنگی، به دلیل تمرکز رایج بر ورزش به‌عنوان یک حوزه رقابتی و سرگرمی محور، ظرفیت گسترده و قابل اتکای آن در بهبود و توسعه فرهنگی کمتر مورد توجه پژوهشگران، نهادهای آموزشی و سیاست‌گذاری قرار گرفته است (رمضانی‌نژاد و همکاران، ۱۳۹۵: ۶۶۵)؛ به طوری که فقدان تحقیق و تحلیل جامع در مورد نقش ورزش در ارتقای تنوع فرهنگی و کمبود شواهد تجربی و چهارچوب‌های نظری برای حمایت و هدایت مداخلات سیاستی در این زمینه محرز است.

همواره بحث فرهنگ در جامعه ورزشی کشور، در نظر سیاست‌گذاران، مدیران، برنامه‌ریزان، مجریان و دست‌اندرکاران مختلف وجود داشته است. اگرچه باید علت کم‌رنگ بودن استفاده از ورزش در بهبود و توسعه فرهنگ ایرانی را به حوزه‌های مختلف و روش‌های موجود، برنامه‌ها و شیوه اجرایی فرهنگی کشور مرتبط دانست، اما بخشی از این مسئله ناشی از فقدان درک ظرفیت‌های ورزش در توسعه فرهنگی است. از سوی دیگر، بررسی و بهره‌برداری به‌موقع از این ظرفیت‌ها بسیار مهم است، زیرا چشم‌انداز اجتماعی - فرهنگی کشور به‌سرعت در حال تحول

است و عواملی مانند جهانی‌شدن فرهنگ و واکنش‌های فرهنگی، پیامدهای جبران‌ناپذیری بر فرهنگ ایرانی به همراه خواهد داشت؛ بنابراین با توجه به اهمیت موضوع، هدف مطالعه پیش‌رو بررسی قابلیت‌ها و ظرفیت‌های ورزش برای توسعه فرهنگی، پرکردن شکاف‌های دانش موجود و ارائه بینشی به سیاست‌گذاران، برنامه‌ریزان و مدیران سازمان‌های ورزشی است تا از ورزش به‌عنوان ابزاری برای پذیرش و توسعه فرهنگی استفاده کنند.

سازمان‌ها، کارکردها و نقش‌های مختلفی برای حاکمیت دارند که این نقش در شرح وظایف آن سازمان آمده است. براساس این شرح وظایف، برنامه‌ها و اهداف سازمان است که توسعه و پیشرفت لازم صورت می‌گیرد. سازمان‌ها برای اجرای برنامه‌ها و رسیدن به اهداف تعیین‌شده، وظایفی را برای زیرمجموعه‌های خود تعریف و اقداماتی را که باید انجام شود به‌درستی مشخص می‌کنند. ازسوی دیگر، همه سازمان‌ها علاوه بر وظایف و نقش‌های مصوب، کارکردهای پنهان دیگری نیز دارند که براساس اینکه این بخش از کارکردها چقدر مقبول جامعه باشد، به همان نسبت اثرگذاری آن سازمان و مقبولیت آن بیشتر خواهد بود.

سازمان‌های ورزشی نیز براساس قانون، وظایف و نقش‌های مدونی به عهده دارند. امروزه ورزش نقش بسیار مهمی در اداره جوامع مدرن بازی می‌کند و در همه سطوح قابل مشاهده است. همچنین سازمان‌های ورزشی نقش بسزایی در فرهنگ جوامع دارند و اهمیت و نقش آن‌ها در شکل‌دهی به فرهنگ عمومی جامعه انکارناپذیر است. همچنین بخشی از حوزه کلان فرهنگی کشور را تشکیل می‌دهند و خط‌مشی رفتاری و عملکردی این سازمان‌ها در شورای عالی انقلاب فرهنگی تبیین می‌شود. ازسوی دیگر به‌واسطه ظرفیت‌های خاص ورزش نظیر رسانه، اثرگذاری بر الگوهای زندگی اقشار مختلف جامعه، قدرت جاذبه شخصیتی، قدرت سیاسی ورزش بر افکار عمومی و تسهیلگری امروزه ورزش همچون پدیده‌ای اجتماعی نقش مهمی در جوامع بشری دارد.

۱. مبانی نظری و پیشینه تحقیق

پیش‌درآمد هرگونه سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی در سطح ملی توجه به ظرفیت‌های ملی و بین‌المللی و ایجاد سیستم پویای شناسایی و ارزیابی ظرفیت‌هاست (ملکی، ۱۴۰۱: ۷۴). شناسایی ظرفیت‌ها در اتخاذ تصمیمات بهینه و همچنین در آمایش و نوع و زمان استفاده از آن، اثربخشی حکمرانی مطلوب را رقم می‌زند. تأمل در ظرفیت‌ها، عظمت منابع موجود در اختیار حکومت‌ها را نمایان می‌سازد؛ به‌ویژه آنکه امروز باید علاوه بر ظرفیت‌های رؤیت‌پذیر عینی و فیزیکی، ظرفیت‌های ذهنی و مجازی را نیز مدنظر قرار داد. ظرفیت‌هایی که در صورت شناسایی و بهره‌برداری بهینه، امکان استفاده بهتر و معقول‌تر از ظرفیت‌های عینی و فیزیکی را فراهم می‌سازد (پورعزت، ۱۳۹۰: ۹۵). برخی از مهم‌ترین ظرفیت‌ها در سطح ملی به شرح ذیل است:

۲. ظرفیت‌های انسانی

نیروی انسانی باارزش‌ترین و مهم‌ترین عامل توسعه هر کشوری محسوب می‌شود. مطالعه در این زمینه نشان داده است کشورهای دارای تولید خالص ملی بالا، معمولاً دارای نیروی انسانی آموزش‌دیده‌تر و تعلیم‌یافته‌تری هستند (ملکی، ۱۴۰۱: ۷۴). کشورهای توسعه‌یافته به این حقیقت دست یافته‌اند که افزایش بهره‌وری نه از طریق بهبود و ارتقای کیفیت سرمایه مادی بلکه از طریق ارتقای کیفیت نیروی کار سریع‌تر قابل دست‌یافتن است (براری‌شفیعی و پیردهقان، ۱۳۹۶: ۳۱)؛ بنابراین برنامه‌ریزی برای توسعه منابع انسانی باید با توجه به موارد ذیل انجام گیرد (ملکی، ۱۴۰۱: ۷۴):

۱. پرورش منابع انسانی باید متناسب با نیازهای ملی، منطقه‌ای و جهانی باشد؛
۲. پرورش منابع انسانی باید معطوف به نیازهای شناسایی شده برای آینده باشد؛
۳. نیروی انسانی باید به‌گونه‌ای پرورش یابد که خود از استعداد آینده‌پژوهی و هوش آینده‌پژوه برخوردار شود؛
۴. مهاجرت نیروها به‌خصوص مهاجرت مجازی مغزها، خطرناک‌تر از مهاجرت فیزیکی

است که از بی‌تعادلی میان ظرفیت هوش و استعداد نیروی انسانی کشور و تقاضای موجود در بازار کار حاصل می‌شود و باید از آن جلوگیری شود.

۳. ظرفیت‌های طبیعی

ایران کشوری است که از میزان بالایی منابع طبیعی برخوردار است که مهم‌ترین این منابع شامل نفت و گاز طبیعی، زمین‌های زراعی و محصولات کشاورزی، فلزات و مواد معدنی، مناظر زیبا، صید و آبی‌پروری و زغال‌سنگ است (ملکی، ۱۴۰۱: ۷۶). ظرفیت‌های مهم و اساسی طبیعی ایران شامل دریا در شمال و جنوب و دسترسی به آب‌های آزاد و بین‌المللی، کوه، جنگل، بیابان، کویر، دشت، آب‌های زیرزمینی گرم و معدنی، وجود برف، رودهای خروشان، مناظر زیبا و غیره است. این امکانات در کمتر کشوری با این تنوع قابل مشاهده است که همه این عوامل سبب رونق انواع رشته‌های ورزشی و تقویت گردشگری ورزشی می‌شود.

۴. ظرفیت‌های حکمرانی و قدرت

کشورها با تدوین قوانین و مقررات در زمینه‌های سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی به توانمندی‌های جدید و تازه‌ای دست می‌یابند که در رفتار حاکمیتی و شهروندی‌شان نمود می‌یابد. حوزه‌های سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی برای هر ملت و دولتی آورده‌های اقتدار را در پی دارد. هرچقدر کشورها توسعه‌یافته‌تر باشند به همان میزان قوانین و مقررات آن‌ها در حوزه‌های پیش‌گفته جهان‌شمول‌تر بوده و اثربخشی بیشتری دارند.

ورزش از پدیده‌های مهم و اساسی اجتماعی است که در ارتقا و بهبود فرهنگ جامعه مؤثر و کارگشاست. سازمان‌های ورزشی با استفاده از ابزار و قدرت ورزشی تغییرات سازگار و اغلب پایداری را در جوامع مختلف ایجاد می‌کنند. کشورهایی که از این فرصت و قابلیت ورزش استفاده می‌کنند، از ارتقای فرهنگ حاکم بر جامعه بهتر بهره و سود می‌برند و خود را در سطح جهانی نمایان می‌سازند. معمولاً کشورهای توسعه‌یافته یا پیشرو در ورزش از ظرفیت‌های مختلف ورزشی همچون اقتصاد، سیاست، روابط بین‌الملل، دیپلماسی، اجتماعی،

محیط‌زیست، فرهنگی و غیره استفاده می‌کنند.

این پژوهش سعی دارد ظرفیت‌های ورزش ایران را شناسایی کند و مؤلفه‌های لازم را برای بهبود و توسعه فرهنگ ایرانی ارائه دهد. پژوهش‌های مختلفی در رابطه با نقش ورزش و کارکردهای آن وجود دارد که به نقش‌های مختلف اشاره دارند. بررسی ظرفیت‌های ورزشی و شناخت قابلیت‌های آن این امکان را فراهم می‌کند تا بتوان از آن برای توسعه فرهنگ ایرانی سود برد.

جدول شماره ۱. پیشینه پژوهش‌های مورد مطالعه

پژوهشگر(ان)	عنوان پژوهش	یافته‌ها
کریمی و همکاران (۱۴۰۱)	تبیین نقش ورزش در توسعه اجتماعی ایران با رویکرد آمیخته	ورزش و فعالیت‌های ورزشی می‌تواند پیامدهای مطلوب اجتماعی به‌جای بگذارد.
شریعتی فیض‌آبادی (۱۴۰۱)	تبیین جایگاه ورزش در تقویت امنیت نظامی و سیاسی؛ مطالعات مدیریت ورزشی	۲۴ مفهوم مرتبط با ورزش در تأمین امنیت سیاسی و نظامی در هشت مقوله دسته‌بندی شده‌اند: رفع تعارض (۴/۵۶)، نظم‌بخشی (۴/۳۰)، توسعه اقتصاد سیاسی (۴/۲۴)، ویژگی‌های فردی (۴/۲۱)، انسجام و وحدت ملی (۴/۱۸)، صلح‌سازی (۳/۹۸)، تقویت ارزش‌ها (۳/۹۶) و آرامش عمومی (۳/۹۴).
معصوم‌زاده و همکاران (۱۴۰۰)	راهبردهای بهره‌گیری از ظرفیت‌های سینمای ایران با رویکرد معرفی سیمای فرهنگ ایرانی در عرصه بین‌الملل	موقعیت راهبردی سینمای ایران در سطح بین‌الملل رقابتی نشان داده شد؛ اما از آنجاکه نقطه به‌دست آمده بسیار به بخش محافظه‌کارانه نزدیک است، راهبردهای این بخش مورد توجه هستند. ساخت و حمایت از فیلم‌هایی با شاخصه‌های فرهنگ ملی ایران و ساخت فیلم‌هایی با تأکید بر مؤلفه‌های عشق، انسانیت، صلح‌جویی و اخلاق؛ سرمایه‌گذاری و حمایت از فیلم‌های مستند با کیفیت با موضوع ایران و مردم ایران و فراهم‌آوردن امکان نمایش در خارج از کشور؛ استفاده از افراد آشنا به پخش بین‌المللی فیلم در نمایش فیلم در خارج از کشور و نظارت بر شاخص‌های کیفی محتوایی و تکنیکی، از جمله راهبردهای مناسب در این زمینه هستند.

پژوهشگر(ان)	عنوان پژوهش	یافته‌ها
خداپرست و همکاران (۱۴۰۰)	نقش ورزش در توسعه رفتارهای اخلاقی و فرهنگی	ورزش بر روحیه ورزشکاران (۰/۸۱۷)، مسئولیت شخصی (۰/۷۹۳)، مراقبت و ارتباط (۰/۷۸۳) و مسئولیت اجتماعی (۰/۷۶۸) اثر مستقیم، مثبت و معنی‌داری دارد. بر پایه این مدل می‌توان به ارزیابی ابعاد رفتارهای اخلاقی و فرهنگی در میان جوانان ورزشکار پرداخت و همچنین اطلاعات علمی لازم در زمینه اقدامات ضد اخلاقی را که باشگاه‌های فرهنگی و ورزشی باید برای جلوگیری از ایجاد آن میان ورزشکاران کاری انجام دهد، فراهم آورد.
جوادی‌پور و راسخ (۱۳۹۸)	نقش ورزش و توسعه دیپلماسی ورزشی در پیشبرد سیاست‌های فرهنگی - اجتماعی و روابط خارجی جمهوری اسلامی ایران	چالش‌ها و ضعف‌های مختلف شامل نبود خط‌مشی‌های روشن و شفاف، نداشتن آگاهی و دانش لازم، فقدان شناخت ظرفیت‌های بالقوه دیپلماسی فرهنگی ورزشی را مشخص می‌کند و پیشنهادها و اقداماتی را در زمینه تحقق اهداف دیپلماسی ورزشی از طریق میزبانی و حضور در رویدادهای بین‌المللی، اعزام مربیان و ورزشکاران، فراهم‌سازی بستر رسانه ملی، استفاده از ستارگان و نخبگان ورزشی و عضویت هدفمند در مجامع بین‌المللی ارائه می‌دهد.
شریعتی فیض‌آبادی و همکاران (۱۳۹۸)	نقش ورزش در توسعه روابط خارجی کشورهای اقتصاد نوظهور (بریک)	کشورهای دارای اقتصاد نوظهور (برزیل، روسیه، هند و چین) با ارائه برنامه‌ای جامع و در قالب استفاده از ورزشکاران، مربیان، داوران و حتی ورزش دانشجویان، به دنبال تحقق اهداف کلان سیاسی در بستر ورزش هستند؛ حال آنکه تصمیم‌گیران جمهوری اسلامی ایران از فضای ورزش جهان تنها به‌عنوان پدیده‌ای برای سرگرمی و تفریح بسنده کرده‌اند.
احمدپور و همکاران (۱۳۹۶)	مدل‌سازی نقش ورزش در فرایند شکل‌گیری هویت ملی	ورزش می‌تواند همبستگی ملی را تقویت کند و با ایجاد غرور ملی و گره‌زدن علایق گروه‌های مختلف جامعه موجب همبستگی و وفاق در داخل کشور و قدرت‌نمایی در عرصه بین‌الملل شود.

پژوهشگر(ان)	عنوان پژوهش	یافته‌ها
قائدی و همکاران (۱۳۹۵)	بررسی نقش ورزش قهرمانی بر شاخص‌های توسعه اجتماعی	میانگین نگرش متخصصان و مدیران ورزش در شاخص‌های رفاه اجتماعی، سلامت فردی، سلامت اجتماعی، وحدت و انسجام اجتماعی زیاد و در شاخص عدالت اجتماعی اندک است.
مرادی و همکاران (۱۳۹۳)	نقش ورزش در توسعه ارتباطات میان فرهنگی و اجتماعی	ورزش و مسابقات ورزشی نقش مهمی در شناخت مشارکت و تشریک‌مسابی بین افراد، مسئولیت‌پذیری و بروز استعدادهاى اجتماعى، تحکیم ارتباطات اجتماعى، تقویت همبستگی و مشارکت اجتماعى، ارتقای سلامت روانی و جسمی، پرورش اخلاق انسانی و اجتماعى، تقویت و ارتقای سرمایه‌های اقتصادى، اجتماعى، فرهنگى و انسانى، گسترش روابط بین‌الملل و ارتباطات میان‌فرهنگى، تقویت تفاهم و توسعه صلح دارد.

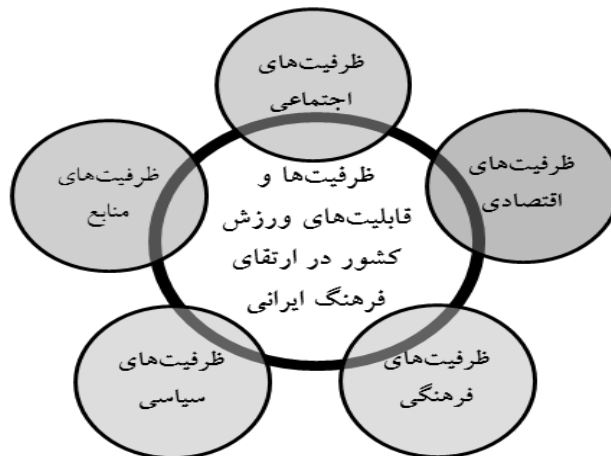
وزارت ورزش و جوانان به‌عنوان یکی از سازمان‌های مؤثر در ترویج و نهادینه‌سازی فرهنگ عمومی جامعه، نقش بسیار مهمی در سیاست‌گذاری فرهنگی دارد. در واقع، مفروض اصلی این مطالعه بر مبنای ظرفیت ورزش در بهبود فرهنگ ایرانی استوار است؛ بنابراین به نظر می‌رسد ورزش کشور ظرفیت‌ها و قابلیت‌های متعددی دارد که می‌تواند در ارتقای فرهنگ ایرانی مؤثر باشند. از سوی دیگر فرض می‌شود ظرفیت‌ها (قابلیت‌ها)ی سیاسی ورزش، اقتصادى ورزش، اجتماعى ورزش، فرهنگى ورزش و ظرفیت‌های منابع ورزش کشور بر بهبود و توسعه فرهنگ ایرانی مؤثر هستند.

یافته‌های قاسمیان و همکاران (۱۴۰۱: ۱۲۷) مبنی بر اینکه «مشارکت ورزشی اقوام می‌تواند به مسئولان حاکمیتی در راستای بهبود کیفیت زندگی اقوام و ایجاد عدالت اجتماعى در ورزش استان‌ها و در نتیجه توسعه ورزش تفریحی کمک شایانی کند» نشان می‌دهد ورزش کارکردهای مختلفی از جمله توسعه و بهبود اقتصاد منطقه‌ای، همگرایی قومیتی و اغنای سیاسى و اتحاد اقوام را به همراه دارد.

شرکت در رویدادهای بین‌المللی ورزشی کارکردها و مزایای متعددی در توسعه فرهنگی، اقتصادى، محیط‌زیست و به‌ویژه توسعه اجتماعى دارد (سجادی و همکاران، ۱۴۰۱: ۴۹).

دولت‌ها همواره برای انتقال اطلاعات، انگاره‌ها و ارزش‌ها از دیپلماسی عمومی استفاده می‌کنند تا به اهدافشان برسند (گراهام، ۲۰۱۴: ۵۲۲)؛ از این رو ورزش کمک‌کننده و تسهیلگر مهمی در دیپلماسی عمومی است.

ورزش به‌عنوان عامل اجتماعی‌شدن و شیئی فرهنگی در زندگی عمومی، جایگاه ویژه‌ای به‌دست آورده است (گاستوت، ۲۰۱۰: ۳۱). همچنین در عقلانی‌شدن زندگی اجتماعی و توسعه جوامع مدرن مؤثر است (سندویک، ۲۰۱۹). شکل توسعه‌یافتگی و بهبود فرهنگ به میزان نگرش دیگران به فرهنگ خودی وابسته است. آنچه دیگران در مورد ما فکر می‌کنند، برداشتی از فرهنگ جاری است. ظرفیت‌های مختلف ورزشی کمک می‌کند طرز تلقی دیگران به ما متفاوت شود. تغییر نگرش دیگران نیازمند سیاست‌گذاری مناسب است؛ بنابراین برای دستیابی به الگویی مناسب برای فرهنگ ایرانی لازم است به همه توانمندی‌های حاکمیتی توجه شود. ورزش قدرت لازم را برای بهبود و توسعه فرهنگی کشور دارد و تعامل فرهنگ و ورزش نیز دوسویه است. هم‌گامی قدرت نهانی فرهنگ و قدرت آشکار ورزش برای توسعه هم‌دیگر بسیار مهم و اساسی هستند.

شکل شماره ۱. الگوی نظری پژوهش

1. Graham
2. Gastaut
3. Sandvik

این پژوهش سعی دارد قابلیت‌های ورزش کشور را شناسایی و اثر آن را بر توسعه فرهنگ ایرانی بررسی کند تا با استفاده از قابلیت‌های مختلف آن به ارتقا، رشد و توسعه فرهنگ ایرانی همت گماشته شود. حفظ هویت فرهنگی هر ملتی در تعامل با سایر فرهنگ‌ها، دغدغه وطن‌دوستانی است که از آبخوران فرهنگ سیراب شده‌اند و با لالایی آرام‌بخش و جان‌نواز مام میهن در بستر آن فرهنگ رشد و تکامل فکری و معنوی پیدا کرده‌اند (بایبوردی و کریمیان، ۱۳۹۳: ۸۷). معیشت و زندگی همه انسان‌ها به باورها و ارزش‌های آن‌ها وابسته است و تصمیمات افراد جامعه دستخوش همین ارزش‌ها و باورهاست. سیاست‌ها و تصمیمات کلان جوامع و کشورهای مختلف نیز تحت‌تأثیر باورها و ارزش‌های حاکم بر آن جامعه است؛ بنابراین فرهنگ جامعه تمامی شئون آن را تحت نفوذ قرار می‌دهد.

فرهنگ حاکم بر جامعه مستقیم و غیرمستقیم بر شئون مختلف کشور مؤثر است. رفتار حاکمان و مردمان کشور همسو با نگرش‌ها و دیدگاه‌های فرهنگی غالب آن جامعه است. بازتاب اولویت‌های فرهنگی یک کشور تحت‌تأثیر افکار حاکمان و سیاست‌های کلان صاحبان قدرت قرار دارد. چنانچه حاکمان به مدت طولانی بر جامعه حکمرانی کنند، معمولاً بخش اعظمی از فرهنگ‌های موردنظر آن‌ها بر مردمان مستولی شده و بخشی از فرهنگ مردمان آن سرزمین از بین رفته یا بی‌رنگ و کم‌رنگ می‌شود.

ورزش بخشی از فرهنگ است و بین آن دو رابطه مستقیم وجود دارد، به طوری که شناخت ورزش بدون آگاهی از ارزش و کیفیت ریشه‌های فرهنگی جامعه امکان‌پذیر نیست. به همین دلیل رشد و توسعه ورزش در هر جامعه‌ای، به فرهنگ آن جامعه مربوط می‌شود (شهبازی و همکاران، ۱۴۰۰: ۶۱). شناسایی ظرفیت‌های ورزش کشور در حل مسائل فرهنگی کشور بسیار مهم است. قابلیت‌های ورزش کشور می‌تواند در برون‌رفت از بسیاری از مسائل کشور در مدیریت کلان جامعه مهم و جلوه‌گر باشد و نمود فرهنگی و ارزش‌های ورزش کشور در رفتار همگانی جامعه پیدا و آشکار شود. همچنین می‌تواند به بخش سیاسی کشور در روابط بین‌الملل با کشورهای جهان به‌ویژه با کشورهایایی که مشترکات تاریخی و فرهنگی دارد، یاری رساند.

قدرت ورزش در بهبود مسائل فرهنگی و ارتقای فرهنگ ایران زمین بسیار کارساز است و ورزش کشور به‌عنوان سرمایه فرهنگی، جزئی از دارایی‌های ملی است که حفظ و تبدیلهشان به ثروت بسیار مهم است؛ از این رو، غفلت از توانمندی‌ها و شایستگی‌های ورزش کشور در حوزه فرهنگ، موجب هدررفت منابع و ثروت‌های کشور می‌شود.

۵. روش پژوهش

این پژوهش از منظر هدف توسعه‌ای و از لحاظ ماهیت و روش انجام کار تحلیلی - توصیفی است. هدف از این تحقیق شناسایی ظرفیت‌های ورزش برای توسعه فرهنگی کشور است و جامعه آماری آن شامل کارکنان وزارت ورزش و جوانان و سازمان‌ها و نهادهای وابسته، فدراسیون‌های ورزشی و اساتید و دانشجویان تربیت‌بدنی، ورزشکاران، داوران و مربیان ورزشی می‌شود که با توجه به تعداد نامحدود جامعه آماری و برابر با فرمول کوکران، ۳۸۴ نفر انتخاب شدند. روش نمونه‌گیری نیز انتخاب افراد بر مبنای هدفمند است.

ابزار و روش جمع‌آوری داده‌ها از پرسش‌نامه محقق‌ساخته است. داده‌های جمع‌آوری شده توسط ابزار پرسش‌نامه وارد نرم‌افزار SPSS23 شد و آمارهای توصیفی و آزمون‌های لازم نظیر تأیید روایی و نرمال‌بودن انجام شد. در تأیید صوری و ظاهری پرسش‌نامه از دیدگاه صاحب‌نظران و استادان بهره گرفته شد و برای تأیید پایایی یعنی همسانی نتایج سنجش، بین ۳۴ نفر توزیع شد و داده‌های جمع‌آوری شده دوباره وارد نرم‌افزار شد تا یقین حاصل شود طیف مورد استفاده و گویه‌های مندرج در پرسش‌نامه واقعی بوده و همبستگی لازم را دارا هستند. در این پژوهش از آماره ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد و نتیجه این آزمون برای کل پرسش‌نامه ۰/۹۶ به دست آمد.

۶. یافته‌ها

ویژگی‌های جمعیت‌شناختی پژوهش براساس فراوانی و درصد فراوانی بررسی و در جدول شماره ۲ نشان داده شده است.

جدول شماره ۲. یافته‌های جمعیت‌شناختی پژوهش

درصد فراوانی	فراوانی	مؤلفه‌ها	
۵۲/۱	۲۰۰	مرد	جنسیت
۴۷/۹	۱۸۴	زن	
۲۱/۶	۸۳	بین ۲۰ تا ۲۹	سن
۳۵/۹	۱۳۸	بین ۳۰ تا ۳۹	
۲۷/۳	۱۰۵	بین ۴۰ تا ۴۹	
۱۲/۲	۴۷	بین ۵۰ تا ۵۹	
۲/۹	۱۱	بیش از ۶۰	
۳/۴	۱۳	دیپلم	تحصیلات
۳/۴	۱۳	فوق‌دیپلم	
۲۶/۶	۱۰۲	کارشناسی	
۴۵/۳	۱۷۴	کارشناسی‌ارشد	
۲۱/۴	۸۲	دکترای	
۴۸/۷	۱۸۷	کارکنان دولت	وضعیت شغلی
۷/۸	۳۰	شاغل در بخش خصوصی	
۱۴/۶	۵۶	مدرس دانشگاه	
۱۸/۸	۷۲	دانشجو	
۵/۲	۲۰	سایر مشاغل	
۳/۴	۱۳	جویای کار	
۱/۶	۶	بازنشسته	
۶/۳	۲۴	مدیران وزارت ورزش و جوانان	سابقه ورزشی
۲۰/۶	۷۹	کارشناسان وزارت ورزش و جوانان	
۵/۵	۲۱	مدیران و اعضای فدراسیون	
۱۶/۴	۶۳	اعضای هیئت‌های ورزشی	
۳۶/۵	۱۴۰	مربیان ورزشی	
۶/۸	۲۶	داوران ورزشی	
۵/۲	۲۰	مدیران باشگاه ورزشی	

مؤلفه‌ها	فراوانی	درصد فراوانی	
حوزه رسانه ورزشی	۱۱	۲/۹	
سنوات شغلی	کمتر از ۱۰ سال	۳۵/۴	
	بین ۱۱ تا ۲۰ سال	۳۹/۱	
	بین ۲۱ تا ۳۰ سال	۲۰/۳	
	بیشتر از ۳۱ سال	۵/۲	
	جمع کل	۳۸۴	٪۱۰۰
درجه علمی مدرسین دانشگاه	استاد	۲/۶	
	دانشیار	۹	۲/۳
	استادیار	۱۸	۴/۷
	مربی	۱۹	۴/۹
	جمع کل	۵۶	۱۰۰

جدول شماره ۲ نشان می‌دهد ۵۲/۱ درصد پاسخ‌دهندگان مرد و ۴۷/۹ درصد زن بوده‌اند. از نظر سن جمعیت پاسخ‌دهنده، سنین بین ۳۰ تا ۳۹ با درصد فراوانی ۳۵/۹ بیشترین درصد، و گروه سنی بین ۴۰ تا ۴۹ با درصد فراوانی ۲۷/۳ در رتبه دوم قرار داشت. این آمار نشان می‌دهد جمعیت پاسخ‌گو از تجربه سنی لازم برخوردار بوده است. تحصیلات کارشناسی ارشد و دکتری جمعیت پاسخ‌دهنده به ترتیب ۴۵/۳ و ۲۱/۴ بود که از این نظر نیز پاسخ‌دهندگان انتخاب‌شده برای پژوهش مناسب بوده‌اند. ۴۸/۷ درصد پاسخ‌دهندگان، کارکنان دولت و ۱۴/۶ درصد نیز اساتید دانشگاه بودند. بیشترین سابقه ورزشی پاسخ‌دهندگان مربوط به مربیان ورزشی با درصد فراوانی ۳۶/۵ بود. مدیران و کارشناسان وزارت ورزش و جوانان نیز در مجموع ۲۶/۹ درصد را به خود اختصاص داده‌اند. بیشترین درصد فراوانی سنوات شغلی پاسخ‌دهندگان بین ۱۱ تا ۲۰ سال با ۳۹/۱ درصد و کمترین نیز مربوط به بیش از ۳۱ سال با ۵/۲ درصد بوده است. درجه علمی مدرسین دانشگاه نیز ۲/۶ درصد مربوط به درجه علمی استاد و ۴/۹ درصد مربوط به مربی بوده است.

از آنجاکه ظرفیت‌های ورزش کشور توانایی توسعه فرهنگی ایران را دارد، جداول ۳، ۴ و ۵ به این مطلب می‌پردازند. نرمال بودن داده‌های مربوط به متغیرهای تحقیق با استفاده از آزمون کولموگروف -

اسمیرنوف مورد بررسی قرار گرفت که نتایج آن در جدول شماره ۳ منعکس شده است.

جدول شماره ۳. خلاصه آزمون کولموگروف - اسمیرنوف

متغیرها	معناداری
ظرفیت	۰/۹۶۷
اجتماعی	۰/۴۸۵
فرهنگی	۰/۳۰۱
اقتصادی	۰/۲۲۱
منابع	۰/۰۵۸
سیاسی	۰/۰۴۹

همان‌طور که در جدول شماره ۳ مشاهده می‌شود، همه متغیرها بالاتر از ۰/۰۵ هستند و این به معنی توزیع نرمال داده‌ها تلقی می‌شود که فقط عامل سیاسی نرمال نیست و البته با توجه به عدد به دست آمده که لب مرز است، می‌شود با چشم‌پوشی از مقدار ناچیز، آن را نیز پذیرفت. از نتایج آزمون T تک نمونه‌ای استفاده شده است و از طریق این آزمون بین میانگین متغیرها مقایسه صورت گرفت.

جدول شماره ۴. نتایج آزمون T تک نمونه‌ای

ارزش آزمون = ۲/۵						مؤلفه
فاصله اطمینان ۹۵ درصد از اختلاف		تفاوت میانگین	میانگین	Sig.	مقدار T	
حد بالا	حد پایین					
۰/۴۳۲	۰/۳۰۷	۰/۳۷۰	۲/۸۷۰	۰/۰۰۰	۱۱/۶۲۹	ظرفیت و قابلیت
۱/۱۱۲	۰/۹۳۲	۱/۰۲۲	۳/۵۲۲	۰/۰۰۰	۲۲/۳۲۲	سیاسی
۰/۴۵۶	۰/۲۹۳	۰/۳۷۴	۲/۸۷۴	۰/۰۰۰	۹/۰۳۷	اقتصادی
۰/۱۴۳	-۰/۰۱۲	۰/۰۶۵	۲/۵۶۵	۰/۰۰۰	۱/۶۵۳	اجتماعی
۰/۳۲۶	۰/۱۹۱	۰/۲۵۹	۲/۷۵۹	۰/۰۰۰	۷/۵۴۴	فرهنگی
۰/۵۵۶	۰/۳۷۳	۰/۴۶۴	۲/۹۶۴	۰/۰۰۰	۹/۹۷۷	منابع

با توجه به یافته‌های جدول شماره ۴ و مقدار $Sig=0/000$ ، بنابراین بین متغیرهای ظرفیت و قابلیت‌های ورزش، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی با توسعه فرهنگ ایرانی رابطه وجود دارد. به منظور بررسی متغیرها و میزان همبستگی آن‌ها، ضریب همبستگی پیرسون مورد بررسی قرار گرفت. جدول شماره ۵ میزان R همبستگی بین متغیرها را نشان می‌دهد.

جدول شماره ۵. میزان R همبستگی پیرسون فرضیه

توسعه فرهنگ ایرانی		متغیر وابسته
P	R پیرسون	متغیرهای مستقل
۰/۰۰۰	۰/۷۰۴	ظرفیت‌ها
۰/۰۰۰	۰/۵۰۶	سیاسی
۰/۰۰۰	۰/۵۹۴	اقتصادی
۰/۰۰۰	۰/۵۰۶	اجتماعی
۰/۰۰۰	۰/۶۴۹	فرهنگی
۰/۰۰۰	۰/۶۹۳	منابع

جدول شماره ۵ نشان می‌دهد بین متغیرهای مستقل و وابسته ارتباط مستقیم و مثبت وجود دارد. شدت رابطه بین متغیرهای ظرفیت‌ها، فرهنگی و منابع با متغیر وابسته از نوع رابطه قوی بوده و متغیرهای سیاسی، اقتصادی و اجتماعی متوسط است. برای تعیین ضریب تأثیر متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته از نتایج دیگر رگرسیون استفاده می‌شود. نتایج رگرسیون در جدول شماره ۶ بیان شده است.

جدول شماره ۶. نتایج رگرسیون فرضیه

Sig	T	Beta	SE	B	متغیرهای مستقل
۰/۷۹۶	-۰/۲۵۹		۰/۱۴۶	۰/۰۳۸	مقدار ثابت
۰/۰۸۱	۱/۷۵۲	۰/۰۸۰	۰/۰۴۶	۰/۰۸۰	سیاسی
۰/۰۰۰	۳/۶۴۶	۰/۱۸۴	۰/۰۵۶	۰/۲۰۲	اقتصادی
۰/۱۶۱	-۱/۴۰۳	-۰/۰۷۱	۰/۰۵۸	-۰/۰۸۱	اجتماعی

Sig	T	Beta	SE	B	متغیرهای مستقل
۰/۰۰۰	۶/۰۶۵	۰/۳۲۶	۰/۰۷۲	۰/۴۳۴	فرهنگی
۰/۰۰۰	۷/۴۰۱	۰/۳۶۵	۰/۰۴۸	۰/۳۵۷	منابع

با توجه به یافته‌های جدول شماره ۶، سطح معنی‌داری متغیرها باید کمتر از ۰/۰۵ باشد که نشان می‌دهد سطح معنی‌داری اقتصادی، فرهنگی و منابع در سطح کمتر از ۰/۰۵ قرار دارد (Sig = ۰/۰۰۰)، اما متغیرهای سیاسی و اجتماعی بیشتر از ۰/۰۵ است. ضریب تأثیر متغیرها بر اساس ستون بتا نشان می‌دهد بیشترین تأثیر را متغیرهای فرهنگی و منابع دارند.

نتیجه‌گیری

فرهنگ پدیده‌ای پیچیده و چندوجهی است. شیوه زندگی، آداب و رسوم، اسلوب، تجارب تاریخی، ارزش‌ها، باورها، ساخته‌های دست بشری و هنرها، زبان و تبادل افکار همه در مقوله فرهنگ جای دارند؛ بنابراین بررسی ظرفیت‌ها و قابلیت‌های حوزه ورزش کشور بسیار حائز اهمیت است. اینکه چه اقدامات فرهنگی‌ای از سوی وزارت ورزش و جوانان و سازمان‌های زیر نظر آن انجام می‌شود و میزان اثربخشی آن‌ها در ارتقای فرهنگ ایرانی تا چه اندازه است، بسیار مهم است و به سیاست‌گذاران کمک می‌کند در برنامه‌ها و سیاست‌های آتی توجه بیشتری به کمبودها داشته باشند.

امروزه ورزش و تندرستی یک اصل مهم فرهنگی است که در شکل‌گیری بسیاری از رفتارها و الگوهای اجتماعی نقش دارد و آثار آن علاوه بر دستاوردهای آشکار فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی، در بسیاری از حوزه‌های ملی و بین‌المللی که کمتر مورد توجه قرار گرفته‌اند، همانند یک نقشه راه است که سبب رشد فرهنگی جامعه می‌شود (شهبازی و همکاران، ۱۴۰۰: ۷۸). بسیاری از اصول حاکم بر فرهنگ ورزش جهانی بوده و اجرای این اصول الزامی و لازم‌الاجرا است. رعایت اخلاق، عدالت، جوانمردی و گذشت که از ارزش‌های حاکم بر ورزش است، در همه جوامع بشری مقبول بوده و نگاه مثبتی به آن دارند و از سوی دیگر افرادی که چنین نکاتی را در ورزش مورد توجه قرار نمی‌دهند، مذموم انگاشته می‌شوند.

ورزش اعم از حرفه‌ای و غیرحرفه‌ای، ورزش همگانی، بازی و ورزش کودکان، ورزش نظامیان و غیره عناصر فرهنگی پدیده‌ای اجتماعی هستند. ورزش یک پدیده پیچیده و چندبعدی فرهنگی است که ارتباط تنگاتنگی با بدن و سلامتی داشته و جزء اساسی آن محسوب می‌شود، اما علاوه بر سلامت، کارکردهای دیگری هم دارد همچون انسجام اجتماعی، نوع دوستی، صلح و دوستی بین ملت‌ها، نقش تربیتی و آموزشی، تحرک اجتماعی، و نمایش اقتدار و قدرت دولت‌ها. توجه به امر ورزش منجر به شکل‌گیری سیستمی یکپارچه و سازمان‌یافته در قالب سازمان‌های مختلف ورزشی همچون کمیته ملی المپیک، فدراسیون‌های مختلف ورزشی در سطوح جهانی، قاره‌ای و کشوری می‌شود.

در جوامع مدرن و امروزی ورزش ابزاری یاددهنده به‌شمار می‌آید. رفتارهای فرهنگی، سیاسی، اجتماعی و حتی اقتصادی در سایه ورزش آموزش داده می‌شوند و بسیاری از این رفتارها با گذشت زمان در جامعه نهادینه و ماندگار می‌شوند. امروزه بسیاری از رفتارهای محیط‌زیستی در ورزشگاه‌ها به‌صورت نمادین و تبلیغی برای آموزش همگانی به نمایش گذاشته می‌شوند و این آموزش‌ها اثرات ماندگاری بر رفتار شهروندان در نقاط مختلف جهان دارند. ورزش در مدارس نه تنها به آموزش نحوه نگهداری و سلامت جسم توجه دارد، بلکه با آموزش اخلاق در رفتارهای اجتماعی دانش‌آموزان نیز ارتباط دارد.

مؤلفه فرهنگ عامل مهمی در اثربخشی ظرفیت‌ها و قابلیت‌های ورزش است. فرهنگ در قدرت‌بخشی به سایر عوامل و مؤلفه‌ها نقش مهم و کلیدی دارد. در کوتاه‌مدت، اثر سیاسی بر حوزه ورزش می‌تواند زیاد باشد و نقش حاکمیت و ایدئولوژی بر ورزش اثر کند، اما بلندمدت عامل فرهنگ اثر مؤثرتری بر پدیده ورزش دارد.

رخدادهای اخیر در ورزش و نقش سلبریتی‌ها نشان می‌دهد بدون فرهنگ‌سازی و بی‌توجهی به منابع انسانی نمی‌توان انتظار توسعه و بهبود داشت. ورزش و فرهنگ ارتباط متقابل داشته و بر یکدیگر اثرگذارند. ورزشکاران مختلف به‌خصوص در کشورهای توسعه‌نیافته با درآمدهای بسیار زیادی که از راه ورزش به‌دست می‌آورند، در کشور خودشان

به آبادانی و تغییر وضعیت معیشت می‌پردازند. این تغییر زندگی بر هم‌کیشان و هم‌وطنان آنان آثار روانی گذاشته و تأثیر عمیقی بر اندیشه و تفکر آن‌ها دارد. سبک زندگی مدرن از طریق ورزش اشاعه داده می‌شود و فرهنگ مد و لباس و آداب معاشرت که برخاسته از سبک زندگی ورزش محور است، به‌عنوان رفتاری پسندیده مورد توجه قرار می‌گیرد. همچنین بازتاب جهانی ورزش در جوامع توسعه‌نیافته یا در حال توسعه به شکل‌گیری فرهنگ جهانی واحدی می‌انجامد و عموم مردم را با گفتمان مشترکی همسو می‌کند.

ماهیت ورزش به‌واسطه اقتدار و قدرت مستتر در خود با ایدئولوژی و انگیزه‌های سیاسی دولت‌ها درآمیخته است؛ از این‌رو، فرهنگ و ارزش‌های غالب در جوامع مختلف به‌ویژه حاکمیت‌های ایدئولوژیکی با اندیشه‌های رهبران آن جوامع، شکل می‌گیرد. دولت‌های اقتدارگرا در روند ورزش دخالت می‌کنند و مؤلفه‌های فرهنگی این جوامع در ورزش به‌عنوان ابزار نمایش قدرت، برگرفته از معیارهای مورد پذیرش رهبران آن جوامع است. رهبران این‌گونه جوامع در برابر فرهنگ جهانی ورزش تا جایی مقاومت می‌کنند که اقتدار ورزشی آن‌ها مورد تهدید واقع نشود و هرگاه فشارهای قوانین و مقررات جهانی از اقتدار و قدرت این رهبران فراتر رود، از دیدگاه خود عقب‌نشینی کرده و با نمایش، سعی در همسو نشان دادن خود با فرهنگ جهانی ورزش می‌کنند.

امروزه همه جوامع بشری به قدرت ورزش در فرهنگ ملت‌ها آشنا بوده و ارزش آن را به‌خوبی درک کرده‌اند. انسان‌ها دریافته‌اند که سایه قدرتمند ورزش در انسجام اجتماعی بشر نقش کلیدی دارد. یکی از عوامل جذابیت ورزش فرهنگ جهانی آن است؛ وجود قوانینی خارج از حوزه قلمروی جغرافیایی که ملت‌های مختلف را به هم نزدیک می‌کند.

ارزش‌های ورزشی به دنبال بیان آرمان‌های اجتماعی، حواس، استانداردها، الگوهای رفتاری و غیره هستند و حوزه‌های مختلفی از عملکرد اجتماعی، روابط عمومی و انواع خاصی از فعالیت‌ها در ورزش مشخص و هدایت می‌شوند. ورزش در افراد تحرک اجتماعی ایجاد می‌کند و توسعه اقتصادی، اجتماعی و سیاسی کشورها را در پی دارد. دولت‌ها نیز می‌توانند در

سایه ورزش نیات سیاسی و اقتدار خود را به جهانیان نمایش دهند و با افزایش شدن پرچم و سرود ملی که مظهر حاکمیت دولت‌هاست، به خواسته خود برسند.

ورزش قابلیت گفتمانی وسیعی بین گروه‌های مختلف اجتماعی دارد و جوامع مختلف از طریق ورزش نیازهای خود را اطلاع‌رسانی می‌کنند؛ به‌ویژه در مواقع بحران‌های سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، زیست‌محیطی و طبیعی با استفاده از ابزار ورزش و برگزاری مسابقات مختلف و تبلیغات ورزشی و رسانه‌ها این گفتمان بسیار فراگیر و چشمگیر است. حمایت اجتماعی در زمان بحران‌های پیش‌گفته بسیار مشهود و قابل مشاهده است. در ورزش تفاوت‌های فرهنگی مانع از ایجاد گفتمان نمی‌شود؛ مثلاً خواندن نماز و یا نیاشامیدن آب توسط بازیکنان غیرمسلمان در ماه رمضان برای تیم‌هایی که بازیکنان مسلمان دارند، یک هم‌آوایی و هم‌صدایی برای گفتمان و پذیرفتن فرهنگ دیگری است.

فهرست منابع

- احمدپور، ایران؛ خبیری، محمد؛ رجبی، حسین (۱۳۹۶). «مدل‌سازی نقش ورزش در فرایند شکل‌گیری هویت ملی»، نشریه مطالعات ملی، دوره ۱۸، شماره ۴ (۷۲).
- بایوردی، اسماعیل؛ کریمیان، علیرضا (۱۳۹۳). «جهانی‌شدن فرهنگ و تأثیر آن بر هویت ملی ایران»، نشریه مطالعات روابط بین‌الملل (پژوهشنامه روابط بین‌الملل)، دوره ۷، شماره ۲۸.
- براتلو، فاطمه؛ صالحی‌امیری، سید رضا؛ غرقی شفیعی، وحید (۱۳۹۴). «تأثیر سیاست فرهنگی بر نابهنجاری‌های فرهنگی - اجتماعی تماشاگران در مجموعه‌های ورزشی شهر تهران»، مطالعات راهبردی ورزش و جوانان، دوره ۱۴، شماره ۲۷.
- براری شفیعی، زینب؛ پیردهقان، فاطمه (۱۳۹۶). «نقش توسعه نیروی انسانی در تحقق اقتصاد مقاومتی»، فصلنامه مطالعات مدیریت و حسابداری، شماره ویژه کنفرانس بین‌المللی مدیریت، اقتصاد و علوم انسانی.
- پورعزت، علی‌اصغر (۱۳۹۰). مبانی مدیریت دولتی، تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت).
- پیمان‌فر، محمدحسن؛ الهی، علیرضا؛ سجادی‌پور، سید محمدکاظم؛ حمیدی، مهرداد (۱۳۹۸). «تبیین دیپلماسی ورزشی با استفاده از الگوی پارادایمی: مطالعه‌ای کیفی»، مدیریت ورزشی (حرکت)، دوره ۱۱، شماره ۱.
- جوادی‌پور، محمد؛ راسخ، نازنین (۱۳۹۸). «نقش ورزش و توسعه دیپلماسی ورزشی در پیشبرد سیاست‌های فرهنگی - اجتماعی و روابط خارجی جمهوری اسلامی ایران»، مدیریت ورزشی (حرکت)، دوره ۱۱، شماره ۲.
- خداپرست، سیاوش؛ بخشعلی‌پور، وحید؛ اکبرخواه، عباس (۱۴۰۰). «نقش ورزش در توسعه رفتارهای اخلاقی و فرهنگی»، نشریه جامعه‌شناسی ورزش، دوره ۷، شماره ۱۸.
- خدادادکاشی، شعله؛ عباسی، گلناز (۱۳۹۷). «اخلاق ورزشی، پیشنهاداتی برای بهبود نظام اخلاقی»، ماهنامه مدیریت تدبیر، دوره ۲۹، شماره ۳۰۴.
- رمضانی‌نژاد، رحیم؛ رحمتی، محمدمهدی؛ میروسی، سید جلیل؛ نژادسجادی، سید احمد (۱۳۹۵).

- «شناسایی عوامل و ملاک‌های مؤثر در توسعه فرهنگی در ورزش قهرمانی»، *مطالعات مدیریت ورزشی*، دوره ۸، شماره ۴۰.
- سجادی، سید نصراله؛ دهقان قهفرخی، امین؛ بیات، مریم (۱۴۰۱). «نقش رویدادهای ورزشی و اعزام کاروان‌های بین‌المللی در توسعه اجتماعی، فرهنگی جوامع (نمونه موردی کشور ایران)»، *مطالعات توسعه اجتماعی ایران*، دوره ۱۴، شماره ۵۴.
- سواری نیکو، پروانه؛ آصفی، احمدعلی (۱۳۹۸). «شناسایی کارکردهای باشگاه‌های ورزشی در نهادینه کردن اخلاق در ورزشکاران»، *پژوهش در ورزش تربیتی*، دوره ۷، شماره ۱۷.
- شریعتی فیض‌آبادی، مهدی (۱۴۰۱). «تبیین جایگاه ورزش در تقویت امنیت نظامی سیاسی»، *مطالعات مدیریت ورزشی*، دوره ۱۴، شماره ۷۶.
- شریعتی فیض‌آبادی، مهدی؛ رحیمی‌زاده، میثم؛ دستگردی، مهدی (۱۳۹۸). «نقش ورزش در توسعه روابط خارجی کشورهای اقتصاد نوظهور (بریک)»، *گردشگری ورزشی*، سال هشتم، شماره ۹.
- شهبازی، مهدی؛ هژبرنیا، راضیه؛ خورند، محمدتقی (۱۴۰۰). «تعیین شاخص‌ها و ویژگی‌های فرهنگی - معنوی ورزش کشور»، *مطالعات فرهنگی اجتماعی المپیک*، ۲ (۶).
- قاسمیان، فرحناز؛ غفوری، فرزاد؛ هنری، حبیب؛ ذکایی، محمدسعید (۱۴۰۱). «طراحی مدل توسعه ورزش تفریحی بر مبنای فرهنگ قومی با رویکرد نظریه مبنایی»، *مطالعات مدیریت ورزشی*، دوره ۱۴، شماره ۷۴.
- قائدی، علی؛ غفوری، فرزاد؛ کارگر، غلامعلی (۱۳۹۵). «بررسی نقش ورزش قهرمانی بر شاخص‌های توسعه اجتماعی»، *پژوهش‌های کاربردی در مدیریت ورزشی*، دوره ۵، شماره ۱۷.
- کریمی، جواد؛ عباسی، همایون؛ عیدی، حسین (۱۴۰۱). «تبیین نقش ورزش در توسعه اجتماعی ایران با رویکرد آمیخته»، *رویکردهای نوین در مدیریت ورزشی*، دوره ۱۰، شماره ۳۶.
- مرادی، سالار؛ خالدیان، محمد؛ مصطفایی، فردین (۱۳۹۳). «نقش ورزش در توسعه ارتباطات میان‌فرهنگی و اجتماعی»، *مدیریت ارتباطات در رسانه‌های ورزشی*، سال اول، شماره ۴.
- معصوم‌زاده، سیده مریم؛ سرایی، سعید؛ رضائیان، مجید (۱۴۰۰). «راهبردهای بهره‌گیری از ظرفیت‌های سینمای ایران با رویکرد معرفی سیمای فرهنگ ایرانی در عرصه بین‌الملل»، *نشریه مطالعات فرهنگ و ارتباطات*، دوره ۲۲، شماره ۵۶.
- ملکی، مجید (۱۴۰۱). *مبانی مدیریت دولتی*، تهران: دانشگاه افسری امام علی (ع).

هادیان جزمی، ناصر؛ کریمی، امیرهوشنگ (۱۴۰۱). «بررسی چگونگی تعامل ورزش - سیاست خارجی بر پایه «نظریه میدان» پی‌یر بوردیو»، فصلنامه سیاست، دوره ۵۲، شماره ۱.

- Gastaut, Yvan. (2010). "Cultural blending through sport. Sport facing the test of cultural diversity Integration and intercultural dialogue", in *Europe: analysis and practical examples* Edited by William Gasparini et Aurélie Cometti Sports policy and practice series Council of Europe Publishing; pp. 31-36.
- Graham, Sara Ellen. (2014) "Emotion and Public Diplomacy: Dispositions in International Communications, Dialogue, and Persuasion", *International Studies Review*, 16, 4, pp. 522-539, <DOI: 1111/misr.12156>.
- Grix, Jonathan. (2013) "Sport Politics and the Olympics", *Political Studies Review*, 11, pp. 15-25, <DOI: 10.1111/1478-9302.12001>.
- Leroux, Thomas (2022). *The soft power of sporting events: An opportunity for Africa*. Wathi, <https://www.wathi.org/the-soft-power-of-sporting-events-an-opportunity-for-africa/>
- Sandvik MR. (2019), "Sport, stories, and morality: a Rortyan approach to doping ethics", *Journal of the Philosophy of Sport*; 46 (3), pp. 383-400.
- Shields D, Bredemeier BL, LaVoi, NM, Power FC. (2015). "The sport behaviour of youth, parents and coaches", *Journal of research in character education*; 3 (1), pp. 43-59.
- Singh, D. (2016). "A study on various capacities of sports persons", *International Journal of Physical Education, Sports and Health*, 3 (6), pp. 338-341, www.kheljournal.com
- Wang, D. (2016). "Explore into the Cultural Value of National Traditional Sports. Proceedings of the 2016 4th International Conference on Management", *Education, Information and Control (MEICI 2016)*, Meici, 201-203. <https://doi.org/10.2991/meici-16.2016.42>
- Zhang, G., & Zhang, Y. (2015). "Study on the Development of Sports Cultural Creativity Industry. Proceedings of the 2015 International Conference on Economics", *Social Science, Arts, Education and Management Engineering*, <https://doi.org/10.2991/essaeme-15.2015.128>
- Zhou, X., & Huang, Y. (2017). "On the Integration Development of Sports Industry and Cultural Industry", *Proceedings of the 2017 International Conference on Innovations in Economic Management and Social Science (IEMSS 2017)*, <https://doi.org/10.2991/iemss-17.2017.208>.